

התקשרות

קונטרס שבועי לאנשי חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תתד

ערב שבת קודש
פרשת מקץ / חנוכה
א' בטבת ה'תש"ע

יוצא לאור על-ידי
מכון ליובאוויטש שעל-יד
צעירי-אגודת חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

לילה³¹ (בתל-אביב: 11:40).

לדעת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו³² צריך להיות המנהג בכל מדינה לפי ליל אידם של רוב הגויים (הנוצרים) במדינה זו³³ בזמן הזה, דהיינו בארץ הקודש בערב זה. ומסיימים בטוב.

החיים ס"פ כב), הכוונה שאינו מרוצה מאלה המתקשים להשלים את מניין השעות גם ביום זה. (31) כ"ק אדמו"ר מהור"י, לוח 'היום יום' יז טבת. צ"ב אם נהגו להימנע מלימוד מתחילת השקיעה (כמנהג רוב עדות החסידים' שבלוח דבר בעתו. ובס' נטעי גבריאל - חנוכה, חלק 'מנהג ניטל' פ"ב הע' ט' כתב שכן מנהג חב"ד. וצ"ב מקורו), או מצאתי הכוכבים בלבד [וראה ב'התקשרות' גיליון רפג עמ' 18 וגיליון של עמ' 19 בנדון. וכל עוד יש ספק בזה, יש לנהוג כדברי הרבי (אג"ק ח"ד עמ' שנב): "כיוון שלענין ביטול תורה חידוש גדול הוא, ולכן אין לך בו אלא חידושו".] (32) לקוטי שיחות הנ"ל. ומציין שזה דלא כדמשמע בס' 'דרכי חיים ושלום' ס' תתכ"ה. אג"ק ח"ג עמ' קכ. ח"ד הנ"ל. (33) במכתב כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו: "לשמעותו שבארה"ק ת"ו אין נוהגין בזה כלל (ובטח שמע זה מבר-סמכא ביותר [ז"א שהרבי מפקפק בזה]) - אם נכונה השמועה, אולי אפשר לומר הטעם, שכיוון שפשטה שם (מלבד תקופות קצרות, כידוע) ממשלת הישמעאלים, ותלוי בשר של מעלה, לא היה מלכתחילה עניין לניטל שם. ובמילא אין החשש דלהוסיף חיות" - אג"ק ח"ג הנ"ל. וכנראה בא רק ללמד זכות, שהרי באג"ק ח"ד הנ"ל מורה פרטים בהנהגה זו לשואל מירושלים ת"ו. ובשיחת כ' כסלו ה'תשל"ז (הנחת הת' סל"ח, בלתי מוגה) נאמר: "תלוי **אם יש במקום זה עניין של ע"ז**. ולכן במקומות כמו מרוקו ותימן לא נהרו ב'ניטל', כיוון שאינם קשורים עם הנוצרים" (זאת למרות שהנוצרים (הצרפתים) שלטו במרוקו בדורות האחרונים). ולכן, בארה"ק שיש הרבה ע"ז וחגאותיהם נערכות ברעש גדול, ברור שיש להיזהר בזה. ואכן בין אנשי בארה"ק כיום נפוץ ומקובל להיזהר בזה בפשיטות. וראה קובץ 'מוריה' גיליון קסא ובלוח 'דבר בעתו' ביום זה, בענין מנהגי ישראל בליל ניטל בכלל, ובארה"ק בפרט.

הלילה - ליל 'ניתל'²⁶: מה שנוהגים שלא ללמוד²⁷ בליל²⁸ 'ניטל', ביאר כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע הטעם, שהוא 'כדי שלא להוסיף חיות' [באותו האיש, שהוא זמן לידתו, ובהולכים בשיטתו עתה²⁹]. פעם אמר: "איני מחבב את המתמידים ששמונה שעות³⁰ אלו נוגעות בנפשם". והוא רק עד הצות

(26) ברשימות' קעא, קעט, ב'היום יום' יז טבת ובס' השיחות תש"נ ח"א עמ' 192 - נכתב בת"ו (כמו במחזור ויטרי הל' שחיטה סי' פ, בתרומת הדשן סי' קצה, ובד"מ י"ד סו"ס קמח - במהדורות ללא צנורה. מאידך באג"ק ח"ג עמ' קכ וח"ד עמ' שנב ובאגרת שבלקוטי שיחות ח"ט עמ' 545, כמו בס' המנהגים טירנא בהגהות המנהגים סי' יד, בכפתור ופרח פ"י ובלבוש י"ד שם - נכתב בט"ת). וכתב הרבי בלקוטי שיחות שם: ניטל - רמז להערך, וז"א ניטל - מלשון נתלה, הוא [=כינוי לזמן לידת אותו האיש (נאטאל בלטינית = לידה)]. (27) אבל לומדים את המשניות של האבלים לאחר התפילה]. גם חסידות אין לומדים. בשידור הרדיו בלילה זה, שהיה מיועד לשיעור התיא שנאמר ע"י הרה"ח ר' יוסף וינברג, הורה לו הרבי לספר סיפורים מרבותינו נשיאנו - כ"ז מגיליון 'כפר חב"ד' מס' 646 עמ' 15 (כאמור ברשימות', חוברת קעט ס"ט, 'רשימות היומן' עמ' ששה: "גם דא"ח לא היה [אדנ"ע] לומד [ב'ניתל]', וגם לא למיגרס", ולא כאמור ברשימות' קודמות, חוברת קעא ס"ג, 'רשימות היומן' עמ' שיג, בשם אדמו"ר מהורש"ב נ"ע, שאי-הלימוד בניטל אינו שייך ללימוד חסידות. ואולי בדרגת לימוד חסידות של רבותינו הוא עניין אחר, שאין ממנו יניקה, ולכן מסופר ברשימות' קעט הנ"ל שהצמח צדק למד בלילה זה, אבל כש'הזכירו' לו - הפסיק]. וראה בספר השיחות תש"נ שם ביאור מה שכ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע היה משחק (או מייעץ כיצד לשחק) שחמט בלילה זה. ומסיים, שידיע זה מסייעת לנצל את הזמן בלילה זה כדי לצייר לעצמנו את פני קודשו של אדמו"ר נ"ע והנהגתו, כדי ללכת בדרכיו ואורחותיו אשר הורנו. (28) ראה להלן הערה 30. (29) לקוטי שיחות כרך טו עמ' 554. (30) ב'היום יום עם הערות וציונים" ח"א, מציע לפרש זאת, היות ו'סדר נגלה' בליובאוויטש נמשך 8 שעות (קונטרס עץ

לזכות
אנשי החסד הדגולים
הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו
ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,
בני הרה"ח ר' שלום ישעיה ע"ה דייטש

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

א' בטבת ה'תשע"ח – ח' בטבת ה'תשע"ט

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	א' בטבת	הלכות טומאת צרעת פרק יד-טז.	הלי אישות פרק ו.	מ"ע קב. קג.
ש"ק	ב' בטבת	הלכות מטמאי משכב ומושב.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק ז.	מ"ע צט.
א'	ג' בטבת	פרק ד-ו.	פרק ח.	מ"ע ק.
ב'	ד' בטבת	פרק ז-ט.	פרק ט.	מ"ע קו.
ג'	ה' בטבת	פרק י-יב.	פרק י.	מ"ע קד.
ד'	ו' בטבת	פרק יג. הלכות שאר אבות הטומאות.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק יא.	מ"ע קד. צו.
ה'	ז' בטבת	פרק ג-ה.	פרק יב.	מ"ע צו.
ו'	ח' בטבת	פרק ו-ח.	פרק יג.	מ"ע צו.

זמני השבוע *

תאריך	עלות השחר**		זמן ציצית ותפילין	זריחה	חמה	סוף זמן ק"ש	צוות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	ד' 120 לפני הזריחה	ד' 72 לפני הזריחה								
ו', א' בטבת	4:29	5:18	5:41	6:42	9:05	11:37	12:07	4:38.9	5:06	
ש"ק, ב' בטבת	4:30	5:19	5:41	6:42	9:05	11:38	12:08	4:39.3	5:06	
א', ג' בטבת	4:31	5:19	5:42	6:43	9:06	11:38	12:08	4:39.8	5:06	
ב', ד' בטבת	4:31	5:20	5:42	6:44	9:06	11:39	12:09	4:40.3	5:07	
ג', ה' בטבת	4:32	5:20	5:43	6:44	9:07	11:39	12:09	4:40.8	5:07	
ד', ו' בטבת	4:32	5:21	5:43	6:44	9:07	11:40	12:10	4:41.3	5:08	
ה', ז' בטבת	4:33	5:21	5:44	6:45	9:10	11:40	12:10	4:41.8	5:08	
ו', ח' בטבת	4:33	5:21	5:44	6:45	9:10	11:41	12:11	4:42.4	5:09	

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
** לבני זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
*** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו (סדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"י שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	צה"י	דה"י	צה"י	דה"י	צה"י	דה"י	צה"י	דה"י
מקץ	4:03	5:19	4:17	5:20	4:06	5:17	4:21	5:22
ויגש	4:06	5:22	4:20	5:23	4:09	5:21	4:25	5:26

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף-יצחק אולידורט

מזל: מכון ליובאוויטש שעל-יד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

י"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרנוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 72915, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il ISSN 0793-7474

כבית-המשפט הפרדלי, בנוגע לספרי וכתבי רבותינו נשיאינו שבספריית ליובאוויטש, בשנת תשמ"ז.
כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו הכריז על יום זה כיום סגולה ועת רצון לדורות²². כמורכב יצא בקריאה קדושה להוסיף ולהרחיב את ספריית אגודת-חסידיי-חב"ד ליובאוויטש, וכמורכב לייסד ספריות תורניות ציבוריות ולהרחיב גם את הספרייה הפרטית של כל אחד ואחד, במיוחד של ילדים ב'בית חב"ד' הפרטי שלהם, בספרי רבותינו נשיאינו ובספרי קודש בכלל. מדבריו במעמד השמחה: "כמו בעת מאסרו וגאולתו של רבנו הזקן, הרי בעל השמחה והגאולה למד מכל האירועים הוראות בעבודת ה', ואחת המסקנות שלו היתה: להוסיף ביתר שאת בהפצת המעיינות חוצה. לאור כל זה ברורה ההוראה האלוקית הנצחית בקשר לאירוע הנוכחי, שדווקא מן הטיעונים וההאשמות כאילו אגודת-חסידיי-חב"ד, כולל הספרייה שבה נמצאים הספרים וכתבי דא"ח, איננה בשימוש עבור הפצת המעיינות חוצה, הרי דווקא מטיעונים אלו יש ללמוד עתה: להגביר עוד יותר את הפצת תורת רבנו ולימודה ביחיד וברבים מתוך שמחה עצומה והתלהבות, שמחה פורצת כל גדר²³."

שיש לו את, מי שיש לו מגרפה, יצאו כולם לכאן למחר עם תחילת היום, והיו מסתכלים על פני המים, וכשיראו ערבוב על פני המים - יהיו מכים בברזלי הכלים זה אל זה ויאמרו "דידן נצחו!" (=שלנו ניצח), ולא ייצאו מכאן עד שיראו טיפת דם על פני המים. הלך והתרה בבני העיר ואמר להם... כיוון שראו ערבוב על פני המים, היו מקישים בברזל, ואמרו "דידן נצחו!" "דידן נצחו!" ולא עלו משם עד שראו כמין טיפת דם על פני המים" (לשון המדרש נתפרסם על כותלי בית חיינו ונשאר שם במשך כל תקופת המשפטים).

משמעותו נתבארה בשיחת י"ב טבת תשמ"ז ('התועודיות' ח"ב עמ' 243). כיצד לנצח ולבטל את היצר הרע שבלב כל אחד, עי"ז שמתאספים כ"כ מישראל לעור ולסיעע זה לזה, ביחד עם העזר והסיוע מהקב"ה "ישלח עורך מקודש", וכולם יחדיו מרעישים עם כל הכלים שבידיהם וצועקים "דידן נצחו!", שכן לולי זאת לארדווקא שהיו מצליחים ומנצחים, ואע"פ, עי"ז שמכריזים "דידן נצח" כדבעי, כרצון נשיא דורנו - אזי מנצחים את הרוח הרע ומבטלים אותו לגמרי, עד שרואים טיפת דם על פני המים, לראיה והוכחה שנתבטל חיותו לגמרי ו"דידן נצחו!".
22 בסיום חזרת הש"ץ (בשנת תשמ"ז), החל הש"ץ ('הרה"ח ר' זאב-יחזקאל שי' הכהן כ"ץ) לומר קדיש. הרבי הביע תמיהה על כך, ונענה שיש (ואכן היה) חתן בבית-הכנסת.
23 תקציר - ע"פ 'ימי חב"ד'.

בשעתו נמשכה השמחה שבעת ימים, כאשר בכל יום היה הרבי אומר שיחה מיוחדת. בשיחת ש"פ ויגש אמר בין השאר: "יש

מההוראות ("אכן הבוחן" דנצחון הספרים) דיום זה: להוסיף בקביעות עיתים לתורה, כולל ובמיוחד לימוד ברכים, ולכל לראש - לימוד (משניות), ועל דרך זה בספרים שנפדו המביא לידי מעשה, עד ללימוד ההלכות ברמב"ם ושו"ע ונו"כ ועד לפנימיות התורה, ולעורר רבים לזה²⁴.

רכישת ספרי קודש - שיהיו בכל בית יהודי פרטי, וגם בחדר האוכל, ספרי יסוד (נוסף לחומש, סידור, תהילים, ובבית חסידים - גם ספר התניא וכו') כולל ובמיוחד ספרי הלכה למעשה בחיי יום-יום, שילמדו בהם לעתים קרובות. וכן שלכל ילד וילדה יהיו ספרי קודש משלהם ("תניא קטן"), בחדרם, ויסבירו להם שלא יחששו מקריעה ברוב השימוש, כי אז אדרבה יקנו להם ספרים חדשים ומהודרים עוד יותר. וכן לדבר עם המו"לים ומוכרי הספרים על הנחה מיוחדת לרכישתם, וכל הזרזי בכל זה הרי זה משובח, כולל גם על-ידי הזמנה מראש כ'מנוי' ("פרענומערנאנטן") המקבל את הספר תיכף ומיד בצאתו לאור. וכן לקיים מנהג ישראל לתת מתנה לחתן - ש"ס, ולכלה - סידור 'קרנן מנחה' (ובימינו אלה - ספרי הלכה בעניינים השייכים להנהגת הבית "בלשון ברורה ודרך קצרה" בלה"ק, או מתורגם לשפת-המדינה), וכל המרבה הרי זה משובח. וכן לתת ספרי קודש כמתנה, גם לילדים, לקראת שמחה פרטית או יום-טוב²⁵.

יום שישי

ח' בטבת

יום חמישי בלילה, אור ליום שישי.

להכריז ולפרסם שבימינו אלה נמצאים אנו בזמן (ומקום) מיוחד, אשר, לא נותר בו אלא עניין אחד ויחיד - וחיוב אדם לומר בלשון רבו, כלשון כ"ק מו"ח אדמו"ר: 'עמדו הכול בלכם, לבניין בית-המקדש העתידי בביאת זוד מלכא משיחא!' ('התועודיות' תשמ"ז ח"ב עמ' 203).

השיחה האחרונה, אור ל"ב טבת, הוקדשה להצעות להכנות לקראת יו"ד שבט, לכל אי"ש ולכל ישראל, אנשים נשים וטף, בניין הוספה בתורה ובצדקה, כולל בהפצת המעיינות חוצה, עריכת 'בחינות' ע"י 'עשה לך רב' של כל אחד ואחת מדי עשרה ימים, ודיווח מלא עליהן לרבי (שם, עמ' 236).

24 'התועודיות' תשמ"ח ח"ב עמ' 174-164. סה"ש תשנ"ב ח"א עמ' 211-212.

25 'התועודיות' תשמ"ח שם עמ' 171-173, תשמ"ט שם עמ' 103. סה"ש תשנ"ב עמ' 227, 360, 488.

להאיר את החושך בכוח האור ולא ברעש

מה בין חנוכה לפורים? • כדי להאיר את החושך אין צורך במלחמה כי אם במעט אור, ואז נדחה החושך ממילא • מה ענינם של "דמי חנוכה" בחג רוחני, ומדוע הם ניתנים לילדים ולא לעניים • עשירות אמיתית מגיעה על-ידי התורה, המסמלת את האור והשפע שלמעלה מהעולם • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

לבסומי בפוריא, ומפרש רש"י: "ביין". והטעם לזה, מכיוון שכל עניין נס פורים היה על-ידי יין. הן ההתחלה, והן הסוף של מפלת המן וניצחון מרדכי וישראל, היו ביין.¹

מה שאין כן בחנוכה קבעו את היום טוב בשמן, כיוון שהנס היה בשמן, וכדאיתא בגמרא "מאי חנוכה", ועל זה מסופר מעשה הנס שהיה בפך השמן, ולכן קבעו את היום טוב בשמן. גם את ברכת הניסים מברכים על הדלקת השמן.

וביאר החילוק בין יין ושמן: יין ענינו גילוי ו"רעש" ("שטורעם"), ושמן ענינו העלם. מצד עצמו - הוא העלם לגמרי; ואפילו כשמדליקים אותו, שעל-ידי זה פועלים בשמן את ענין הגילוי - הרי "מצווה מן המובחר" והידור שלא יהיה שום רעש, אלא השמן ידלוק בניחותא ובחשאי, כיוון שכללות ענינו הוא העלם.

- 1) כבי"י ס' תרצה, שו"ע או"ח סתרצ"ה ס"ב, סי' יעבץ ועוד.
- 2) ראה אלי' רבה או"ח ר"ס תרצה. אבודרהם "דיני פורים". וראה "שימות" חוברת לג ע' 24.
- 3) שבת כא, ב.
- 4) ראה זח"ג לט, א. לק"ת שה"ש ד"ה צאינה וראינה (כד, ד ויאלך). ובכ"מ.

א. חנוכה! פורים, הגם ששניהם הם עניין של "פרסומי ניסא", חלוקים ביניהם בכך, שפורים נחוג ברוב עם, "ברעש גדול" ובשמחה יתירה, מה שאין כן בחנוכה לא מצינו כל עניינים אלו.

מצינו אמנם מנהג במקומות שונים ובמדינות שונות, ו"נהרא נהרא ופשטיה"², שהדלקת נרות חנוכה נעשית ברוב עם וכו'. אבל אצל רבותינו נשיאינו לא נהגו כן³. ואדרבה: כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר, שכאשר מישוהו שלא מבני הבית נכח בעת הדלקת נרות חנוכה, לא היתה שביעות-רצון.

טעם הדבר - לא שמעתי בפירוש, אבל בדרך אפשר יש לומר על-פי המבואר שהיום טוב דפורים צריך להיות ביין, כדאיתא בגמרא: "חייב איניש

- 1) מכאן עד סוף ס"ד - הוגה על-ידי כ"ק אדמו"ר (באידיש), ונדפס בלקו"ש ח"ב ס"ע 482 ואלך. במהדורה זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ, וכמה פרטים מהנהג בלתי מוגה.
- 2) חולין יח, ב. נז, א.
- 3) ראה מאמר ברין שעשה נסים להצמח צדק עמוד 19, 21 (סה"ש תש"ז ע' 21).
- 4) מגילה ז, ב. בש"ס שלנו הגירסא מיחייב. אבל במאור הקטן על הרי"ף, שער הכוונות בסופו, של"ה פ' תצוה ובכל דרושי דא"ח שראיתי הל' הוא חייב איניש וכן הוא ג"כ בא"ח (הובא

מיד כשאפשר, גם אחר ג' ימים (מעתי-לעת) מהמולד (החל ממחר בלילה. המולד היה אור ליום חמישי לפני השעה 01:00), ואין להמתין עד אחר שבעה ימים מהמולד¹⁸. שיירי הפתילות שדלקו ושיירי השמן שבחנוכייה (לא שבבקבוק) - אם לא התנה עליהם תחילה - עושה להם מדורה בפני עצמם ושורפם¹⁹.

חודש טבת:

מצווה לפרסם את תשובת הרבי, במענה לשאלה אם לערוך חתונה (בחצי השני של רוב החודשים, וכן בזמנים מסויימים שהיה מנהגנו שלא לקיים בהם חתונה:

"הגבלות בימינו אלה בנוגע לימי חתונה - מלבד המפורשות = בשולחן-ערוך, כמובן ופשוט - המביאים לדחיית ואיחור זמן החתונה, מביאים בכמה וכמה מקרים, בעוונותינו הרבים למכשולים בענייני צניעות וכו' דחתן וכלה, וד"ל.

"וצריך-עיון גדול ביותר: הכדאיות הן, או אדרבא!?"

"ולכן עצתי בכלל - שלא לאחר זמן חתונה"²⁰.

יום שלישי

ה' בטבת - 'דין נצח'

היום בו 'דין נצח'²¹ באופן גלוי, לעיני כל העמים

18) שערי-הכולל פרק לג אות ב, עיי"ש בסופו, וכן בהגהת כ"ק אדמו"ר מהרש"ב על זה (בסידור תורה-אור תשמ"ז עמ' 489) ובסופו. וראה בס' 'דיני ומנהגי ראש-חודש - חב"ד פ"ב הע' 32.

19) שו"ע ונו"כ סי' תרע"ז ס"ד. ביאור-הלכה שם.

20) 'מאוצר המלך' ח"א עמ' 310. זאת בנוסף להוראות דומות שפורסמו בנדון ב'התקשרות' גיליון קסא עמ' 18 - כל זה במקום ההסתייגות שהיתה בעבר מעריכת חופה בחודשי טבת ושבת, כמ"ש באג"ק ח"ה עמ' נב, ח"ח עמ' טו, ובפרט בח"ז עמ' פח, ובס' המנהגים עמ' 76.

21) סיפור חז"ל אודות הכרזה זו - ויקרא רבה פכ"ד, ג (בתרגום ללה"ק, ע"פ מ"כ ועוד): מעשה באיש עיירה קטנה, אבא יוסי איש ציתור, שהיה יושב ושונה על פתח מעיין. התגלה לו אותו רוח שהיה שוכן שם, אמר לו: אתם יודעים כמה שנים אני שוכן כאן, ואתם ונשיכם יוצאים ובאים בערב ובצהריים ואינכם ניווקים. וכעת הוו יודעים, שהרי רוח רע רוצה לשכון פה במקומי והוא מויק את הבריות. אמר לו: ומה נעשה? אמר לו: כך והתרה בבני העיר, ואומר להם: מי שלו יש מכוש, מי

על כל פנים חלק ממנו) המבאר מעלת 'זאת חנוכה', והעיקר 'לחיות' עמו.

אין לומר 'הנרות הללו' בשבת¹³.

מי שביקר ברכת-המוזן בשתי הסעודות הראשונות של השבת, ואמר 'ועל הניסים' אך שכח לומר 'רצה' ונזכר לאחר שהתחיל ברכת 'הטוב והמטיב' (אפילו אמר רק מילת 'ברוך'¹⁴) - חוזר לראש ואומר 'רצה' וגם 'יעלה ויבוא', אבל אין צריך להזכיר 'ועל הניסים'¹⁵.

שחרית: הלל שלם, קדיש תתקבל. שיר של יום, קדיש יתום.

מוציאים שני ספרי-תורה, וקוראים בספר-התורה הראשון לשבעה עולים בפרשת מקץ. לפני ההגבהה מניחים את ספר-התורה השני על הבימה, ואומרים חצי קדיש.

אם יש בבית-הכנסת רק ספר-תורה אחד וצריך לגוללו לקריאה הבאה, כאשר גוללים אותו למפטיר, יאמרו תחילה - אחרי ה'שבעי' - חצי קדיש, ורק אחרי-כך יגללו אותו לקריאה הבאה. הגבהה (וגלילה) - לאחר גמר כל הקריאות, דהיינו לאחר מפטיר¹⁶. למפטיר קוראים "ביום השמיני" עד "כן עשה את המנורה" (במדבר זג, ד, ח, ט).

הפטרה: 'ויעש חירום' (מלכים א ז, מז). קרא הפטרה אחרת - קורא אחריה 'ויעש חירום'. ואם נזכר אחר הברכות - קורא אותה בלא ברכה¹⁷.

אין אומרים 'אב הרחמים'. יום התוועדות.

מנחה: אין אומרים 'צדקתך'.

יום ראשון

ג' בטבת

מוצאי שבת-קודש:

אם צפויה עננות מוגברת, יש לקדש את הלכנה

(ובהוצאה החדשה לפי סדר החודשים: ח"ב עמ' קצג).

13) נסמן בגיליון הקודם הערה 12.

14) שו"ע אדמו"ה"י סי' קפח ס"ט. סידור אדמו"ה"י.

15) שו"ע אדמו"ה"י סי' קפח סעיף יד. ולכאורה גם לדעתו אין איסור להזכיר.

16) רגילים בבתי-כנסת שהאורח את הס"ת הראשון אינו עומד להגבהת הס"ת השני, וראה בשו"ת קנין תורה ח"ה סי' טו שהאריך בזה ויאמר את המנהג (אף שאי"ז מדין עוסק במצווה, עיין בשו"ע אדמו"ה"י סי' לח ס"ו ס"ז. אך העירני ח"א מקור לזה מספר-חסידים סי' תתקל ובמקור חסד שם, וע"ו).

17) לוח כולל-ח"ד בשבת הראשונה של חנוכה.

הלכות ומנהגי חב"ד

ובכית ראה להלן, ואחר-כך נר שבת⁸, אבל אין להתפלל מנחה ביחידות לצורך כך⁹. היום, מכיוון שמדליקים לפני זמן הדלקת נרות שבת, שהוא מוקדם לפחות בכ-20 דקות מזמן ההדלקה בכל יום, יש להקפיד לצקת יותר שמן, כדי שידלקו הנרות לפחות חמישים דקות אחרי שקיעת החמה⁷ (את המדליקים בנרות מוצקים יש לעורר שידליקו בנרות גדולים יותר מכלל יום). היום, ערב-שבת-קודש, אין מתעכבים חצי שעה סמוך לנרות¹⁰.

שבת-קודש פרשת מקץ

ב' בטבת, זאת חנוכה

היום יש לעשות 'סך-הכול' מכללות העניין דחנוכה, על כל השנה כולה, להאיר את העולם כולו ב'נר מצווה ותורה אור'¹¹.

יש ללמוד ביום זה את מאמר רבנו הזקן¹² (או

8 ספר-המנהגים, ראה שם הטעמים לזה.
9 קיצור של"ה הל' חנוכה, וא"ר ר"ס תרע"ט. בניליון הקודם בהערה 3 כתבתי, שכן נהג הרבי אחרי שנת תשמ"ח, כאשר חזר מן ה'אוהל' סמוך לשקיעה: הדליק נר חנוכה, נר שבת, ואחר-כך התפלל מנחה בצניבור. והעיוני רבים, שידוע שמאז שהחל הרבי להדליק נש"ק בעצמו [התפלל מנחה תחילה, ולכן], לא היה מתפלל אח"כ כשהיה עם הצניבור (ויש לעיין בשר"ע אדה"ז סי' רסג סי' ו' ובתהלה ללוד סי' ח ובפסקי תשובות שם אות י').
10 היום-יום, בה כסלו (ומהלשון משמע, שבכל זאת התעכב מעט), ספר-המנהגים.
11 'התועודיות' תשמ"ט ח"ב עמ' 95. וראה 'התועודיות' תש"נ ח"ב עמ' 92,88.
12 המאמר: ד"ה ביום השמיני - לקוטי-תורה, דרושי שמע"צ פוג, (בסופו פתח, מתייחס במפורש לזאת חנוכה). הגהות הצמח-צדק: אור-התורה, חנוכה (כרך ה), דף תתקס"ב, א. ההוראה: 'התועודיות' תשמ"ט ח"ב עמ' 86. מאמר של הרבי ליום זה - ד"ה ה"ל, ס' המאמרים מלוקט ח"ד עמ' קט

יום שישי

א' בטבת, ב' דראש-חודש טבת - ז' דחנוכה

שמו"ת: ביום שישי אחר-הצהריים קוראים את כל הפרשה עם הפטרתה המקורית, וגם את הפטרת שבת חנוכה השנייה ('ויעש חירם')¹ (או כהנהגת רבותינו, לחזור מחר בבוקר מ'שביעי' עד גמירא עם הפטרת שבת חנוכה²).

על כל אחד ואחת לנצל את יום 'זאת חנוכה' [ובשנה זו שחל בשבת - מובן שאת ענייני החול הנדרשים צריך להקדים ליום ערב-שבת]: להשלמת נתינת דמי-חנוכה (מי שטרם נתן - "לחטוף" עוד בחנוכה, וכל המקדים הרי זה משובח), וגם מי שכבר נתן - להוסיף עוד³. להשלים הפעולות ד'מצע חנוכה⁴, עד לתכלית השלימות⁴; ולעשות 'סך-הכול' מכללות העניין דחנוכה, על כל השנה כולה, להאיר את העולם כולו ב'נר מצווה ותורה אור'⁵. לשם כך יש לערוך התועודות נוספת ביום זה⁶.

מתפללים מנחה ומדליקים נר חנוכה בבית-הכנסת [וטוב שיהיו עשרה בבית-הכנסת בשעת ההדלקה⁷],

1 היום-יום ל' סיוון. וראה שו"ע אדמו"ר סי' רפה ס"ו. 'שערי הלכה ומנהג' או"ח ח"א סי' קלב. לוח כולל-חב"ד.
2 נשיאי חב"ד היו קוראים את הפרשה עד שני או שלשי אור ליום שישי. ביום שישי אחר חצות היו מתחילים שוב מהתחלה והעבירו את כל הסדרה עם הפטרה שלה. ביום שבת בבוקר לפני התפילה היו מעבירים עוד הפעם משביעי, ואומרים את הפטרה הנקראת בפועל אם היא שונה מזו של הסדרה, כגון השבת - הפטרת שבת חנוכה (ע"פ לוח 'היום יום' ד' טבת. וראה אג"ק סוף כרך ח"ו).
3 'התועודיות' תשמ"ט ח"ב עמ' 92.
4 שם עמ' 90.
5 שם עמ' 95.
6 'התועודיות' תש"נ ח"ב עמ' 92,88.
7 לוח כולל-חב"ד.

חנוכה - לא נאמרו, כיוון שאמירת דא"ח במיוחד היא גילוי באופן של רעש, שאינו שייך לחנוכה (שענינו שמן - גילוי בניחותא). אבל במאמרי שבת קודש (ובימות החול כשהיתה סיבה צדדית) - דובר על דבר עניני חנוכה (דהיינו - גילוי בניחותא).

ג. וביאור הטעם בפנימיות שפורים הוא ברעש וחנוכה הוא בחשאי - יובן על-פי המבואר בלבוש ובט"ז¹¹, ומובא במאמרי דא"ח¹², שהחילוק בין פורים לחנוכה הוא, שבפורים היתה הגזירה על הגוף (גשמיות), ובחנוכה היתה הגזירה על הנשמה (רוחניות). וברוחניות גופא - היתה הגזירה "להעבירם מחוקי רצונך", שזהו עניין של דקות ("איידלקייט") ברוחניות גופא.

ולכן פורים שייך יותר לעניין המצוות¹³, והמצוות דפורים הם "משלוח מנות איש לרעהו"¹⁴ וכו', שהן מצוות הקשורות עם הגוף, והמשלוח מנות צריך להיות דווקא בדבר שהגוף יכול ליהנות ממנו, ועד שיש דעה שאפילו בבשר חי אי אפשר לצאת ידי חובת משלוח מנות¹⁵.

מה שאין כן בנוגע לנרות חנוכה אומרים "הנרות הללו קודש הם ואין לנו רשות להשתמש בהן"¹⁶, כיוון שהם קשורים עם רוחניות.

ידוע, שכאשר דבר בוער, הרי ככל שהחומר הוא מגושם יותר הרי הוא בוער ברעש יותר, מה שאין כן חומר דק דולק ללא רעש. וטעם הדבר - כי הרעש הוא מצד ביטול הישות.

ועל-פי זה יובן החילוק בין פורים לחנוכה - שבפורים השמחה היא ברעש, ובחנוכה - בחשאי¹⁷.

11 שו"ע או"ח סי' עת"ר ס"ק ג.
12 ראה סה"מ תש"ח ע' 118. ועוד.
13 ואף שאמרו חז"ל (שבת פח, א) "הדור קבלוה בימי אחשורוש", והיינו שבפורים היה גמר קבלת התורה (ואם כן, לכאורה, פורים שייך דווקא לתורה ולא למצוות) - הרי קבלה זו עצמה התבטאה בעניינים של קיום המצוות (מהנחה בלתי מוגה).
14 אסתר ט, כב.
15 ראה פמ"ג או"ח סי' ר"ס תרצד.
16 וכמאד"ל ר"ה כח, א. ושי"ג ("מצוות לא ליהנות ניתנו" (מהנחה בלתי מוגה).
17 ובלשון החסידות: פורים ענינו אור השייך לעולמות, שכזה שייך שיהיה מנגד, ולכן שמחת פורים היא ברעש, מצד

ויש לומר שזהו הטעם שלהדלקת נרות חנוכה לא נהגו לעשות פרסום ברוב עם וכו', מכיוון שכללות עניין חנוכה הוא עניין השמן שענינו העלם, ואפילו הגילוי שבו הוא בניחותא.

ב. ויש לומר⁸, שזהו הטעם שרבותינו נשיאינו לא נהגו באמירת מאמרי דא"ח בימי החנוכה (מלבד בשבת קודש, כנהוג בכל ימות השנה, ולפעמים גם בימות החול - אם היתה סיבה צדדית לכך), כי, אף שעצם עניין פנימיות התורה שייך לחנוכה ("תורה אור"⁹) - הרי אמירת דא"ח ענינה הוא גילוי לזולת, ומכיוון שענינו של חנוכה הוא העלם, לא היה בו שינוי הסדר באמירת דא"ח שזהו עניין של גילוי.

ואף-על-פי-כן, הרי במאמרי שבת חנוכה, וכן במאמרים שנאמרו בימות החול דימי החנוכה כשהיתה לכך סיבה צדדית (כנ"ל) - דובר על דבר עניינים השייכים לחנוכה.

ויש לומר הטעם לזה, בהקדים החילוק בין השמן שבמנורה לשמן המשחה¹⁰:

שמן המשחה, גם לאחר שמשחו בו את כלי המקדש, לא נשתנה כלל, אלא נשאר במהותו הקודמת - שמן (העלם). מה שאין כן בשמן שבמנורה - הרי על-ידי הדלקת המנורה היתוסף בו עניין של אור (גילוי).

- וטעם הדבר, לפי ששמן המנורה הוא למעלה יותר משמן המשחה, ולכן דווקא שמן המנורה בכוחו לבוא לידי גילוי, כיוון שכל הגבוה גבוה יותר יורד למטה מטה יותר, כנ"ל -

אלא שאף-על-פי-כן, גם השינוי שנעשה בשמן המנורה אינו בבחינת שינוי ממהות אחת (שמן) למהות אחרת (אור), אלא הוספה - שאותה מהות שמצד עצמה הרי היא בהעלם (שמן), באה בגילוי (אור). ולכן גילוי זה אינו באופן של רעש (כמו הגילוי בעניין היין), אלא גילוי באופן המתאים לשמן - בניחותא.

ובהתאם לזה - היה הסדר בעניין אמירת דא"ח בימי החנוכה: מאמרי דא"ח מיוחדים בקשר עם

8 סעיף זה - מהנחה בלתי מוגה.
9 משלי ו, כג.
10 ראה ד"ה ברוך שעשה נסים הג"ל ס"ד ואילך - אוה"ת שם תתקסא, ב ואילך.

פרשת מקץ

ואת בנימין אחי יוסף לא שלח יעקב את אחיו כי אמר פן יקראנו אסון (מב,ד)

פן יקראנו אסון: ובבית לא יקראנו אסון? אמר ר' אליעזר בן יעקב - מכאן שהשטן מקטרג בשעת הסכנה (רש"י)

מדוע חשש יעקב מפני אסון שיקרה בדרך לבנימין יותר מלשאר אחיו (והרי בנימין כבר היה אז קרוב לגיל שלושים)?

יעקב סבר שיוסף מת כתוצאה מ'דרך' - חיות רעות המצויות בדרך, טרפוהו. גם רחל אימו מתה ב'דרך' (ראה פירוש רש"י בראשית לא, לב: "מאותה קללה מתה רחל בדרך"). מפני כל זה יעקב חשש שה'דרך' תהיה סכנה גם לבנימין, כי "השטן מקטרג בשעת הסכנה".

(ליקוטי שיחות כרך ה, עמ' 213)

ויכר יוסף את אחיו והם לא הכירוהו (מב,ה)

רז"ל אומרים (חגיגה טז), "כל המסתכל בשלושה דברים עיניו כהות - בקשת, ובנשיא ובכונהים". נמצא אפוא שלאחי יוסף היה אסור להסתכל בפני יוסף, שהיה נשיא, בראייה ובהבטה חזקה, ולכן לא הכירוהו.

(משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו)

כי הפרני אלוקים בארץ עונני (מא,ג)

ידוע שעל-ידי הגלות זוכים בני-ישראל לעלייה גדולה יותר מכפי שהיו קודם הגלות, בבחינת "יתרון האור מן (מתוך) החושך". כך היה בגלות מצרים, שבסופה יצאו בני-ישראל ב'רכוש גדול'. כמו-כן 'כור הברזל' במצרים הכשיר את בני-ישראל לקבלת התורה. הדבר רמוז בפסוק זה. דווקא על-ידי "ארץ עונני", עניין הגלות, מגיעים ל'הפרני'.

(ליקוטי שיחות כרך א, עמ' 88)

כי לולא התמהמנו כי עתה שבנו זה פעמיים (מג,י)

"לולא" - אותיות 'אלול'.

"כי לולא התמהמנו" - כפי מה שאדם מתמהמה ומכין עצמו ומאריך בחשבון נפשו בחודש אלול, "כי עתה שבנו זה פעמיים" - כך תהיה עבודתו בשני אופני התשובה דראש-השנה ויום-הכיפורים: בראש-השנה, תשובה כללית בקבלת עול מלכות שמים. ביום-הכיפורים, תשובה פרטית, לפרט חטאיו, לכבסם ולהיטהר.

(קובץ מכתבים לכ"ק אדמו"ר הרי"ק נ"ע)

ד. יש לקחת הוראה מחנוכה על כל השנה¹⁸. וההוראה מהעניין האמור בנוגע לעבודה במשך כל השנה היא:

העבודה צריכה להיות שלא ברעש, אלא בחשאי, כלומר, שמלכתחילה אין נותנים מקום למנגד. המצווה היא אמנם להאיר "על פתח ביתו מבחוץ"¹⁹, כדי להאיר גם את החושך שמבחוץ, אבל, לא באופן של מלחמה, אלא על-ידי שמוציאים החוצה את האור הפנימי, ובדרך ממילא - "מעט אור דוחה הרבה מן החושך"¹⁹. ובפרט כשההרלקה

חנוכה" ("חנוכה-געלט")²¹.

ואף שגם בפורים ישנו עניין "מתנות לאביונים"¹⁴ והוא עניין עיקרי בפורים, כמו שכתוב ברמב"ם²² "מוטב לאדם להרכות במתנות אביונים מלהרכות בסעודתו ובשלוח מנות לרעיו", מכל מקום, אין זה דומה כלל לעניין "מעות חנוכה" - כי, "מתנות לאביונים" עניינם הוא מילוי החיסרון, שהרי נתינתם היא "לאביונים" דווקא, שזקוקים לזה לצורך הוצאותיהם ההכרחיות וואפילו "משלוח מנות" (שאינו לעניינים דווקא) - הרי החיוב הוא

"מתנות לאביונים" עניינם הוא מילוי החיסרון,

מה שאין כן מעות-חנוכה - נותנים על-פי רוב

לילדים, עבור צעצועים כדי לשחק בהם וכדומה

היא באופן ד"מוסיף והולך"¹⁶, תוספת אור בכל יום, עד לנר השמיני שהוא תכלית האור (כנ"ל בארוכה), שעל-ידי זה פועלים שיהיה "ולילה כיום יאיר"²⁰.

* * *

ה. נזכר לעיל שפורים קשור עם גשמיות, וחנוכה - עם רוחניות.

אבל אף-על-פי-כן, יש בחנוכה עניין של גשמיות שאינו בפורים - שזהו העניין ד"מעות-

ביטול המנגד. מה שאין כן חנוכה ענינו אור נעלה ביותר, שלמעלה מהעולמות, שבוה מלכתחילה לא שייך שיהיה מנגד, וזוהי סיבת העדר הרעש בשמחת חנוכה (מהנחה בלתי מוגה).

18 ובפרט מיום השמיני דחנוכה, שהוא בדוגמת יום השמיני למילואים, שענינו נמשך גם לאחר ימי המילואים, דלא כשבעת ימי המילואים שענינם היה חרי-פעמי. וכמודגש גם בקריאת התורה דיום זה - "בהעלותך את הנרות", שהדלקת הנרות היא עבודה שהיתה נעשית בביהמ"ק בכל יום ויום, דלא כקרבנות הנשיאים - אודותם קורין בתורה בשאר ימי החנוכה - שה"ע חרי-פעמי (מהנחה בלתי מוגה).

19 ראה תניא פ"ב. חובת הלבבות שער יחוד המעשה פ"ה.

20 תהלים קלט, יב.

לשלוח דווקא דברים שהגוף יכול ליהנות מהם מיד (כנ"ל), שגם זה הוא בדוגמת מילוי החיסרון, מה שאין כן מעות-חנוכה - נותנים על-פי רוב לילדים שאין להם הוצאות כו', להיותם סמוכים על שולחן אביהם, כך שה"מעות-חנוכה" הם עבור צעצועים כדי לשחק בהם וכדומה.

1. ויש לבאר עניין זה על-פי מה שכתוב במדרש²³ "לא היה העולם ראוי להשתמש בזה, ולמה נברא, כשביל המשכן ובשביל בית-המקדש".

וההסברה בזה שנקט "זהב" דווקא - כי, כסף ונחושת יש לעולם צורך בהם, מה שאין כן זהב אין לעולם צורך בו, כיוון שיכולים להשתמש גם בכלי נחושת, ואפילו בכלי כסף, ולא נברא זהב אלא כשביל בית המקדש, שהוא למעלה מהעולם.

וכן הוא גם ברוחניות העניינים - שזהב מורה על ספירת הבינה, מה שאין כן כסף שמורה על ספירת

21 ראה "היום יום" כח כסלו. לקוטי לוי"צ אגרות-קודש ע' שנה.

22 הלכות מגילה וחנוכה פ"ב הי"ז.

23 שמו"ר רפ"ה. ב"ר פט"ו, ב.

החסד "דאזיל עם כולהו יומין"²⁴, ונחושת מורה על תפארת או מלכות (כמבואר בכיאווי הזהר²⁵), ולכן, כסף ונחושת שייכים לעולם, מה שאין כן זהב הוא למעלה מהעולם.

ולכן "לא היה העולם ראוי להשתמש בזהב", ומה שנברא זהב בעולם - הרי זה "בשביל המשכן ובשביל בית המקדש", שבו צריכה להיות ההנהגה באופן של עשירות דווקא (למעלה ממילוי החיסרון), ועד כדי כך, ש"השקו את התמיד בכוס של זהב"²⁶ והיינו, שאף-על-פי שמדובר על דבר בהמה - שגם בהיותה בבית-המקדש, הרי היא עדיין בהמה... - מכל מקום השקוה "בכוס של זהב", כיוון ש"אין עניות במקום עשירות"²⁷; ולאחר שנברא הזהב בשביל בית-המקדש, הרי זה נמשך גם בעולם.

ז. בעניין זה ישנו סיפור מזקני²⁸, אביה של אמי מורת²⁹, שהיה "יושב" ("זיצער") אצל אדמו"ר מהר"ש נ"ע³⁰, היינו, שלאחרי נישואיו נסע לליובאוויטש למשך זמן.

- באותה תקופה היה הסדר, שאברכים אחרי נישואיהם היו נוסעים לליובאוויטש, למשך חצי שנה, שנה או שנה וחצי, והיו נקראים בשם "יושבים" ("זיצערס"). אינני יודע איך מתאים הדבר עם הדין שבשנה הראשונה לנישואין צריך להיות "ושמח את אשתו"³¹, אבל מכיוון שכך נהגו בוודאי שיש לזה מקום על-פי הלכה.

[כאן ישנו סדר, שאחרי החתונה נוסעים ל"ירח דבש" ("האָני מוּן"), "למקום שאין מכירין אותו", וממילא אפשר לעשות "מה שלבנו חפץ"... כלשון הגמרא³²].

24) ראה זח"ג קג, א"ב. קצא. ב. הנסמן בלקו"ש ח"ה ע' 174 בשה"ג.

25) להצ"צ פ' פקודי ע' שא ואילך.

26) משנה תמיד פ"ג (ל, א).

27) שם כט, א.

28) ראה גם התוועדיות תשמ"ב ח"א ע' 341.

29) הרה"ג הרה"ח וכו' ר' מאיר שלמה הלוי ינובסקי.

30) ראה גם לקו"ש ח"ב ע' 391. התוועדיות תשמ"ו ח"ד ע' 438 ואילך.

31) תצא כד, ה.

32) מו"ק י, א.

בשוכו מליובאוויטש לביתו, סיפר זקני על דבר אופני הנהגתו של אדמו"ר מהר"ש נ"ע. ובין הדברים סיפר, שהנהגתו של אדמו"ר מהר"ש היא בהתרחבות גדולה ובעשירות, ובכלי זהב - קופסת טבק מזהב, ועוד קופסה מסוג נוסף וכו'³³.

שאל אותו אחד השומעים (יהודי ירא-שמים, אבל, א' בעל-הבית/שער): איך ייתכן שנשיא בישראל ומורם מעם יתעסק בעניינים גשמיים וחומריים? - וענה לו זקני: "פעטאך"! [=קל דעת] וכי בשביל מי נברא הזהב, בשבילי ובשבילך? הרי הזהב נברא מלכתחילה בשביל הצדיקים!

ח. וכיוון ש"זהב" מצד עצמו הוא עניין שלמעלה מהעולם, לכן, גם לאחרי שנמשך בעולם, הרי זה כמו שהוא למעלה מהעולם, עניין של עשירות (יותר מכפי המוכרח).

ועל-פי זה יש לבאר עניין "מעות חנוכה", שעם היותו עניין של גשמיות, הרי זה שייך לחנוכה - כי, "גשמיות" זו אינה עניין של העולם, אלא עניין של "עשירות" שלמעלה מהעולם (כנ"ל ש"מעות חנוכה" אינם בשביל מילוי החיסרון), ולכן שייך עניין זה לחנוכה דווקא, לפי שבחנוכה נמשך אור שלמעלה מהעולמות (כנ"ל בארוכה), ועניין זה נמשך גם בעולם בגשמיות - עשירות בגשמיות.

ט. וההוראה מזה בעבודה:

ענינו של חנוכה הוא - "תורה אור"³⁴, שהתורה היא למעלה מהעולמות, כמאמר רז"ל³⁵ "אלפים שנה קרמה תורה לעולם", והוא על-דרך עניין הזהב, עשירות, שלמעלה מהעולם.

ולכן, דווקא על-ידי לימוד התורה נמשך עניין העשירות בגשמיות, כי בעולם מצד עצמו ישנו רק עניין מילוי החיסרון, ואילו עניין העשירות נמשך על-ידי התורה דווקא.

(שיחת ש"פ מקץ, זאת חנוכה, ה'תשט"ו. תורת מנחם כרך טו,

עמ' 314*321, 317*324, בלתי מוגה)

33) ראה גם תורת מנחם - התוועדיות ח"ב ע' 141. וש"נ.

34) ראה מדרש תהלים צ, ד. ב"ד פ"ח, ב. תנחומא וישב ד.

וש"נ. ח"ב מט, א.

הזהר, שהיה מוזנח בענינים אלו ביותר, ובודאי גם על להבא ימשך בזה. ויהי-ירצון שחפץ ה' בידו יצליח להגדיל תורה ולהאדירה.

...אדגיש גם-כן כמה שהוסיף תושיה בניצוציו בזהר חדש שהגיעני מכבר, שניכר בהם שיפור לגבי ניצוציו על הזהר..

יצוין כי הרבי אף כתב הערות "לחביכותא דמילתא" על ספר הבהיר (באיגרת ט"ו סיון תשי"א הנ"ל); לחוברת "הרמב"ם והזהר" (באיגרת כ"ד אלול תשי"ד); ולספר ניצוצי אור (באיגרת ז' מרחשון תשכ"ו דלהלן).

להקדיש זמנו וידיעותיו לכתבי חב"ד וחסידות בכלל

במכתב מיום ט"ו סיון תשי"א ('אגרות קודש' כרך ד' עמ' שכו), מבקש הרבי לעמוד על המשמר בהזכרת דברי רבותינו נשיאי חב"ד, בספריו:

אבל פליאה ותימה גם כן, שמלבד מקומות ספורים, ונער יכתבם, אינו מביא בביאורו מהנמצא בספרי תורת חסידות חב"ד, ושייך לתוכן ספריו. ובפרט אשר בחסידות חב"ד ניתנה הסברה מיוחדת לעניני חכמת הקבלה ומאמרי רבותינו זכרונם לברכה שבזהר. וגדלה הפליאה בימינו אלה, אשר ספרים אלו הולכים ומתפשטים, ההתנגדות שמכבר

בטלה וכו' וכו'.

ושוב בכ"ד אלול תשי"ד (שם כרך ט' עמ' שטז):

חבל אשר אינו משתמש בספרי חסידות חב"ד (מלבד במקומות בודדים, אשר נער יכתבם), ואף שמעתיק גם דברי אחרון שבאחרונים.

כנראה שהיו גם דברים שבעל-פה בנידון, והרבי מגיב לדברים שמסר הרא"ח גליצנשטיין בשם הר"ר מרגליות, וכותב בי"ז אדר שני תשי"ז להרב גליצנשטיין:

דרך אגב מה שביאר הנ"ל סיבת השמטתו הצינונים לספרי חב"ד איז ניט אויסגעהאלטען [=אינו מתיישב] שהרי מספרי חסידות פולין מביא בתכיפות.

דברים ישירים כותב הרבי ביום ה' מרחשון תשכ"א (אגרות קודש כרך כ, עמ' טו):

ואתאפק לא אוכל מלהביע תמיהתי, לאחרי בקשת סליחתו בזה, והוא שכנראה מכמה מספריו מאז ומקדם מעדת החסידים הוא. . ולפי זה תקוותי חזקה היתה, שיקדיש זמנו וידיעותיו לתורת החסידות וגדוליה ונושאייה וענייניהם. . וחיפשתי ודרשתי ולענת עתה לא מצאתי מהנ"ל, והרי בכלל כנראה סופר מהיר הוא. . בהנוגע להבא, בעתיד הקרוב ירבה בהנ"ל. . כדרכו, להדפיס לרבים.. שבזמנו חובה ומצווה לגלות זאת החכמה...

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'

ישירות הביתה באמצעות הדואר

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים)

מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840.

כמו-כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 072-2770130

ערכת נר למשיח

הזמן לעסוק בהפצת המעיינות לזרז הגאולה

איתא בספר מאור עינים להרב הצדיק ר' נחום מטשערנאָביל, שמה שכתוב "ערכתי נר למשיח" קאי על נרות חנוכה.

ומזה מובן שבימי חנוכה צריכים לעסוק ביותר בהפצת המעיינות תורת החסידות, שעל-ידי זה מאירים את חשכת הגלות, שזהו עניין שמצוותה משתקע החמה עד דכליא רגלא דתרמודאי, ופועלים ביאת משיח.

ועניין זה נעשה על-ידי מתתיהו כהן גדול,

- שהרי כללות עניין החנוכה היה "בימי מתתיהו בן יוחנן כהן גדול". ולהעיר מב' הדעות אם "כהן גדול" קאי על מתתיהו, או על יוחנן ("מתתיהו בן) יוחנן כהן גדול". אבל בכתבי האר"ז ל' מפורש להדיא שמתתיהו היה כהן גדול -

דקאי על נשיא הדור, שכולל את כל הנשיאים - כמו בזמנו של משה רבינו, שהיו י"ב נשיאים, ומשה רבינו, נשיא הדור, היה כולל את כולם, וכן הוא בנוגע לאתפשטותא דמשה שבכל דרא ודרא, שהוא כללות הכול,

והוא פועל את עניין "ערכתי נר למשיח" - להאיר עם נרות חנוכה בכל מקום, עד דכליא רגלא דתרמודאי, שזוהי ההכנה לגאולה השלימה על-ידי משיח.

כאשר כ"ק מו"ח אדמו"ר יצא עם הקריאה "לאלתר לגאולה", היה זה בפרסום גדול, כך שכולם ידעו שהרבי מליובאוויטש מרבה לדבר אודות משיח.

- פעם נסעו שני יהודים ברכבת, וכאשר עברו בתחנה שבה יורדים להגיע לביתו של הרבי, נענה אחד מהם ואמר לחברו: כאן גר הרבי מליובאוויטש. שאל אותו חברו מי הם ה"ליובאוויטש'ערס"? והשיב לו - בפשיטות - אלה הם היהודים שמאמינים במשיח!...

(וסיים כ"ק אדמו"ר:) הרי מדברים כל הזמן שהעיקר הוא המשכה למטה,

- וכידוע הסיפור שהמגיד אמר פעם לאדמו"ר הזקן איזה עניין הקשור עם גילוי אליהו, ואמר אדמו"ר הזקן שרוצה לראותו, ואמר המגיד שזוהי דרכו של "ליטוואק"...

ועל דרך זה בנוגע לעניין משיח - שיימשך ויבוא בגילוי, באופן הנראה לעיני בשר, היינו, שתהיה ביאת המשיח בפועל ממש, בגשמיות.

(שיחת ש"פ מקץ, זאת חנוכה, ה'תשי"ג. תורת מנחם כרך ז, עמ' 263-4)

התגברות החושך בגלל התקרבות משיח

יש לומר, שההתקרבות לביאת משיח צדקנו היא גם הסיבה להתגברות החושך בעולם - שבגלל התגברות הקדושה נעשית גם התגברות הלעומת-זה שמנגד לביאת משיח צדקנו, ויש צורך ללחום עם המנגד, שזהו עניין "לחם מלחמות ה'" עד ש"נצח".

(מהתוועדות שבת יקודש פרשת מקץ, שבת חנוכה ה'תשנ"ב. ספר השיחות תשנ"ב, עמ' 201)

ש"הובא במרגלית הים שם".

מי הוא בעל-מחבר "מרכבת המשנה"?

הרבי שלל השערה של הרב מרגליות שייחס לר' אדם בעל-שם את חיבור ספר 'מרכבת המשנה'. כך כתב הרבי ב"ז כסלו תשי"ז לר' מענדל חסידה (אגרות קודש כרך יד עמ' קצד"ה) שכתב לרבי כי הוא עומד לפרסם ספר 'מרכבת המשנה' המיוחס לר' אדם בעל-שם:

חיכתי במענה על המכתב עד שאמצא איזה מקור ויסוד אשר מחבר ספר מרכבת המשנה הוא כ"ק ר' אדם בעל שם, ולאחר החיפוש והחקירה מצאתי לעת-עתה רק השערה בזה מהרב ר' ראובן מרגליות ש', כנדפס בשבועון "במישור" ד"ב אייר תש"א, ומוכרחני לאמר שהשערתו לדעתי הוא הר התלוי בשערה, ואולי גם השערה אינה ותלוי באויר, ומעולם לא שמעתי מכ"ק מו"ח אדמו"ר... שישנו מה שנדפס לכ"ק ר' אדם בעל-שם.

בי"ז אדר שני תשי"ז (אגרות קודש כרך יד עמ' תקד) כותב הרבי להרה"ח ר' אברהם חנוך ש' גליצנשטיין:

מוספרי הרה"ג וכו' הרב ר' ראובן ש' מרגלית נמצאים בספרייה: זהו, תיקוני זוהר, זוהרי-חדש וספר הבהיר עם ניצוציו (כל זה - הוצאה הראשונה). שערי זוהר. והחברת - הרמב"ם וספר זוהר.

מובן שמעוניינים [=הרבי מעוניין. המו"ל] בהוצאות [=מהדורות] שלאחר-זה אם יש בהם הוספות.

הרבי מוסיף:

נכון לתת להנ"ל את השדייחמד במתנה, בהדגשה שכך נוהגים באלו ששולחים מכל ספריהם להספרייה כאן.

הספר התקבל וכבר צוין בהערה

בימי חשוון תשכ"ו (אגרות קודש כרך כד עמ' י"ג) שיגר הרבי הערות לגאון רבי שמואל יאלאו על ספרו 'מנחת שמואל', שהיה באותה שעה

בהכנה לדפוס. בערב חג הסוכות שיגר הוא לרבי את עלי-ההגהה כדי שיזכה בהארותי-הערותיו של הרבי, והרבי אכן נענה וכתב לו כמה הערות.

הערה ראשונה מתייחסת לפירושו בדברי רש"י על המשנה בריש מסכת ברכות, ותוכנה שכך פירשו גם כמה מפרשים, ובהם "בספר ניצוצי אור (להרב ראובן מרגליות ש') ועוד". הרבי עצמו אינו מסכים עם הפירוש ("ולכאורה צריך עיון שלא רמזו רש"י כלל בפירושו. ולפי עניות דעתי רש"י עצמו כתב נימוקו על אתר ובמפורש...").

אגב: בטרם נדפס ספר לקוטי שיחות בשנת תשל"ג הוכנסו עלי ההגהה לרבי, כשהמכתב הנ"ל שולב ב'הוספות'. ליד שמו של הרב מרגליות (שנפטר בינתיים) צוינו חצאי-עייגול ליד ש', ונכנס התואר עליו-השלום בין חצאי-אריחים: (ש') [ע"ה]].

המעניין ביותר שספר זה של הרב מרגליות הגיע ממש באותם ימים לרבי, כפי שכותב הרבי להרב מרגליות ב' במרחשוון (אגרות קודש כרך כד עמ' יד-טו): "מאשר הנני קבלת ספרו ניצוצי אור, הארות והערות וכו' שנמסר לי ימים אלו...".

חכמה יש כאן ומלאכה יש כאן

הרבי כתב לו בט"ז בסיוון תשי"א (אגרות קודש כרך ד, עמ' שכו):

דבר גדול עשה ועושה בניצוציו והערותיו על זוהר, תיקוני זוהר, תבהיר זוהר חדש - חכמה יש כאן ומלאכה יש כאן... וראה ראיתי בפועל ממש גודל התועלת אשר בניצוציו במשך לימודי ועיוני בספרים אלו. וברכת רבים אשר ישתמשו בזה ניצוציו, עליו תבוא.

רק חבל אשר קיצר בכל מקום, ואפילו במקום שאמרו להאריך...

ושוב בכ"ד אלול תשי"ד (שם כרך ט עמ' שטז):

כמעשהו בראשונים כן מעשהו בחוברת זו - לעשות אזנים לתורה על-ידי קישור חבל בחבל ומאמר רז"ל במאמר רז"ל, להאיר עיני הלומדים על-ידי מראה מקומות. ובפרט שלקח לחלקו ספר

המהדיר הרב הגאון ר' ראובן מרגליות

"חכמה יש כאן ומלאכה יש כאן"; "לעשות אוזניים לתורה על-ידי קישור חבל בחבל ומאמר רז"ל במאמר רז"ל, להאיר עיני הלומדים על-ידי מראה מקומות", עודד הרבי את המהדיר המפורסם ר' ראובן מרגליות • הרבי מביע את פליאתו ותמיהתו על היעדר ציונים לספרי חב"ד • לרגל 'חג הספרים' ה' בטבת

המהדיר הגדול הרב ר' ראובן מרגליות (נולד בו' בכסלו תר"ג ונפטר בז' אלול תשל"א) עמד בקשר עם כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, זכה לעידודו, הארותיו-הערותיו, וזכה גם שהרבי יזכירו באיגרותיו ובשיחותיו. במכתב הכללי-פרטי לקראת שנת תש"כ, שנשלח אליו, מוסיף הרבי בכתב יד קודשו ('שמן ששון מחבריך' כרך ג' עמ' 78):

בכבוד ובברכה להגדיל תורה ולהאדירה הנגלה והפנימיות – שנשמת דאורייתא וגופי תורה. ברשימה זו נעזרנו רבות בערך שהוקדש לו בספר 'שמן ששון מחבריך' (שם), ונפתח בשורת אזכורים לחיבוריו של הרב מרגליות בתורתו של הרבי. בהערת הרבי בלקוטי שיחות כרך כ"ה, עמ' 309, נכתב:

בנוגע לכללות הפעולה והתועלת הבאה על-ידי ראייה בעניינים וצורות קדושות וטהורות – ראה מדבר קדמות (להחיד"א) ערך ציור. בהנסמן בריש

ספר תולדות אדם (לר' ראובן מרגליות – לעמבערג, תער"ב. דפוס צילום ארץ-הקודש תשמ"מ). בקשר לעובדה שכמה וכמה עניינים בספרו של הרמב"ם מקורם בדברי הזוהר (התועודיות תשמ"ח כרך ד, עמ' 40 הע' 15) צויין: "ראה הרמב"ם והזוהר (סיני כרכים לב – לד) להר"ר מרגליות. וש"נ". כשהרבי העיר בשנת תשט"ו (אגרות קודש כרך יא עמ' רצה) למהדיר ומו"ל של ספר חסידים, ציין בין השאר:

סימן תקמ"ט: נוכח ונסתר בנוסח הברכות. ראה זהר.. ספר הבהיר.. ובספרים שנשמנו בהגהות הר"א ש' מרגליות שם. ויש להוסיף עליהם ועל של כת"ר: שבלי הלקט השלם סימן קסה, פרי עץ חיים שער ב' סוף פרק ב. לקוטי תורה לרבנו הזקן פרשת מסעי (צא, ב).

הרבי ציין לא אחת ל"מקור חסד לספר חסידים". זה פירושו של הרב מרגליות על ספר חסידים. כך, למשל, בנושא מצוות כתיבת ספר תורה והמסתעף (בלקוטי שיחות כרך כג עמ' 25), בעניין ספרים

נכתבים בכל לשון כו':

שמקיים המצווה ד"ולמדה" בתורה משנה וגמרא ופירושיהן באיזה שפה שתהיה אף שלא נכתב בלשון-הקודש, וכן מקיים המצוות-עשה דוכתבו לכם, כשקונה ספרים אלו בכל לשון... וראה מקור חסד לספר חסידים סימן תד.

מספריו: שם עולם, קונטרס נר"ג ונפש חיה

את ספרו "שם עולם" (שנדפס לפני מלחמת העולם השנייה) מזכיר הרבי כמה פעמים בשיחת שבת פרשת שמות תשל"ו (לקוטי שיחות כרך טז, עמ' 2 ואילך):

א) בקשר לדברי הרדב"ז שבשעה שבש"ס מובאת מחלוקת של שני חכמים הנקובים בשמותיהם "חד אמר.. וחד אמר..". הרי הדעה הראשונה היא של החכם ששמו נזכר לראשונה (רדב"ז לרמב"ם הלכות מעשר שני פרק ו' הלכה ג'). ומציין הרבי (הערה 10): "וראה שם עולם (להר"ר מרגליות) בפתיחה פרק ח. ויש לתרץ.

ב) בשם עולם (אות ג' לח) מפרש שרב נקט בכל מקום פשוטו של מקרא, ושמואל דורש, אבל על-פי המבואר בהשיחה שם (סעיף ח) לכאורה אין לפרש כן. הערות 13, 58.

ג) הרבי מציין שב"שם עולם" שם (אות לח) רוכזו כמה וכמה מימרות של רב ושמואל.

ובמכתב י"ט טבת תשכ"ב (אגרות קודש כרך כב עמ' צו):

בענין לבוש הנשמה וכו' – ראה קונטרס נר"ג (בספר שערי זהר להרב ראובן מרגליות) עמ' קלד. ושם-נסמן.

עדות לשימוש הרבי בספר 'נפש חיה' לרב מרגליות עוד לפני הנשיאות, עולה מתשובה שכתב הרבי בשנת תש"ה (אגרות קודש כרך ב' עמ' סד) שם הוא מציין:

בספר נפש חיה על שולחן ערוך אורח-חיים (להרב ראובן מרגליות) סימן של"ד מציין לשו"ת מהר"ם מרוטנברג חלק ג' סימן תלא (אינם תחת

ידי) ולתשבץ קטן הלכות שבת סימן סח – וזה לשונו בתשבץ...

האם בניית סוכה תיחשב למצווה?

לימים, בהתועדות שבת קודש פרשת קדושים תשמ"א, התבטא הרבי בעניין הדעות שעשיית הסוכה נחשבת למצווה אף שאין מברכים עליה, וכן היא דעת אדמו"ר הזקן המבאר את הטעם לכך "לפי שעשייתה אינה גמר המצווה שעיקר המצווה הוא לישב בה בחג". הרבי הוסיף וביאר:

כלומר, מצד עצמה עשיית הסוכה נחשבת מצווה, ולולי ביאורו של אדמו"ר הזקן נמצא שהיא נחשבת כגמר המצווה, "עד אשר ישנה דעה אצל אחרון, וכך סבור הוא גם למסקנה, שאם מישוה לא יוכל (מאיזה סיבה) לשבת בסוכה, מוטל עליו אמנם החיוב לבנות סוכה". המהדירים ציינו שם (שיחות-קודש תשמ"א כרך ג, עמ' 350 הערה 36), כי כוונת הרבי ל"ספר נפש חיה (להר' ראובן מרגליות) סימן תרכ"ה".

והנה הערה ב'לקוטי שיחות' כרך לא עמ' 157: וראה תולדות האור החיים להרב ראובן מרגליות (פרק ג' הערות כה, כו); הקדמתו לשאלות ותשובות מן השמים, ושם-נסמן – דמפורש בכמה מקומות ברז"ל שהיתה השראת רוח-הקודש כו' במשך הדורות.

באיגרת תורנית משנת תשל"ג (אגרות קודש כרך כח עמ' ערב-ג) למחבר הספר 'משאת המלך' חידושים על התורה (בני ברק תשל"א) מתייחס הרבי לפירושו של המחבר במאמר הז"ל 'אם ברור לך הדבר כאחותך שהיא אסורה לך אומרהו (סנהדרין ז, ב) אחותך דוקא כו', ומציין:

וראה מרגלית הים (להרב ר' ראובן מרגלית שם) עוד כמה פירושים. ולפי-עניות-דעתי בכמה מהם צריך-עיון-גדול...

הרבי מפרש פירוש של עצמו: "ולכן נראה-הלי ועל-דרך פירוש החידושי אגרות... ומציין גם בהמשך המכתב להשאילת פרשת משפטים